

DIS!NFO

BRIEF

August 2022.

IZBORNI CIKLUSI PRAĆENI OBILJEM DEZINFORMACIJA

DFC INFO

Analitičar Digitalnog forenzičkog centra Marko Banović u drugoj [epizodi](#) edukativnog podcast serijala, pokrenutog u saradnji sa Agencijom MINA ocijenio je da je u Crnoj Gori svaki izborni ciklus praćen velikim brojem dezinformacija i lažnih vijesti koje destabilizuju i polarizuju društvo. On je kazao da su dezinformacije prisutne kod političkih subjekata bilo koje orijentacije, bez obzira o kojem je dijelu političko-ideološkog spektra riječ. Međutim, Banović je istakao da su kod nas desničarske organizacije prilično dobro organizovane u širenju dezinformacionih kampanja. *Vrlo dobro to rade, vrlo efikasno i upečatljivo. To ostavlja traga*, rekao je Banović. On je dodao i da se sve veći broj portala koristi za propagandne svrhe.

MINISTAR KRIVOKAPIĆ NIJE ŠIRIO LAŽNE VIJESTI

DEZINFORMACIJA

Portal *Pogled.me* objavio je 12. avgusta dezinformaciju u tekstu pod naslovom *Ranja širi lažne vijesti: Krivokapić „junak“ društvenih mreža* gdje se navodi da je ministar vanjskih poslova Crne Gore Ranko Krivokapić najavio pomoć Vlade Hrvatske prilikom gašenja požara koji je tih dana zahvatio Boku. U tekstu se dalje navodi da je Ranko Krivokapić širio lažne informacije da će Hrvatska pomoći Crnoj Gori i da se ministar džabe zahvaljivao Hrvatima na specijalnom protivpožarnom hidroplanu, jer se isti na kraju nije ni pojavio. Ova tema izazvala je brojna

reagovanja predstavnika Parlamenta i političkih partija, ali i šire javnosti usled kontradiktornih informacija koje su stizale iz Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, ali i Ministarstva odbrane i Ministarstva vanjskih poslova Hrvatske. U situaciji kada se Crna Gora borila sa ogromnim požarima potrebno je bilo da organi vlasti i nadležne institucije budu transparentniji, a da novinari provjeravaju sve informacije prije objavljivanja. Ipak, portal *Pogled.me* je demantovao prvobitne navode i [objavio](#) ispravku teksta.

SAJBER NAPADI NA CRNU GORU

DFC INFO

Kompletna informaciono-tehnološka infrastruktura Vlade Crne Gore je 22. avgusta bila meta hakera, zbog čega nije bilo moguće pristupiti zvaničnim sajtovima i mejlovima. Iz Ministarstva javne uprave saopšteno je da hakeri (kriminalna grupa *Kuba ransomver*) nijesu uspjeli u naumu da dođu do važnih državnih podataka, ali i da je riječ o napadu ransomver koji ima za cilj pribavljanje finansijske koristi na osnovu uslovljavanja vlasnika podataka u smislu dekripcije podataka koji su kriptovani. Novi snažni sajber napadi na kompletnu informacionu strukturu Vlade Crne Gore ponovo su uslijedili 26. avgusta. Premijer u tehničkom mandatu Dritan Abazović je ocjenio da su napadi politički motivisani, a iz Agencije za nacionalnu bezbjednost Crne Gore (ANB) su saopštili da ruske službe stoje iza ovog sajber napada uz ocjenu da je riječ o hibridnom ratu. Iz Agencije su potvrdili da je napad pripreman duži vremenski period i da do sada nije izveden nigdje drugo. DFC je u [studiji Uloga Rusije na Balkanu: slučaj Crne Gore](#) pisao o ruskim sajber operacijama u Crnoj Gori koje su naročito bile izražene tokom

Sajber napadi sa ruskim pečatom u Crnoj Gori

16. oktobar 2016. Na dan i nakon parlamentarnih izbora

- DDoS napadi na: državne institucije, pro-NATO i pro-EU političke partije, NVO, posmatrače izbora i medije.
- Fišing napad na Skupštinu Crne Gore.

Ruski državljani optuženi za pokušaj terorizma na dan izbora čekaju ponavljanje suđenja u slučaju "državni udar".

20. oktobar 2016.

Uoči pristupanja NATO-u januar, februar i jun 2017.

- Iza napada stoji grupa **Fensi Ber**, povezana sa ruskom obavještajnom službom GRU, finansirana od Kremlija.
- DDoS napadi na: Vladu, državne institucije i neke provladine medije.
- Fišing napad na Ministarstvo odbrane.

Nakon pada Vlade avgust 2022.

Napadi na: Vladu, državne institucije i preduzeća. Glavna šteta u desetak institucija.

Vrste napada: DDoS, Ransomver, BotNet

Agencija za nacionalnu bezbjednost saopštila je da napadi dolaze iz Rusije.

*DDoS: Preopterećenje mreže ili servera u cilju otežavanja funkcionisanja
 Fišing: Namamljivanje zbog krađe podataka za logovanje
 Ransomver: Zlonamjerni program koji se koristi za otkup ukradenih podataka
 BotNet: Mreža zaraženih računara na Internetu

Izvor: Vlada Crne Gore i Digitalni forenzički centar

Radio Slobodna Evropa

DFC NA BLEDSKOM STRATEŠKOM FORUMU

→ 2016. i 2017. godine. Na dan parlamentarnih izbora 16. oktobra 2016. godine, Crna Gora se suočila sa učestalim DDoS napadima, koji su ciljali sajtove državnih institucija, stranice pro-NATO i pro-EU političkih partija, veb stranice civilnog društva i posmatrača izbora. Intenzivniji DDoS napadi od napada na izbore dogodili su se u januaru, februaru i junu 2017. godine, u konačnoj fazi pristupanja Crne Gore NATO, ugrožavajući veb servise Vlade i državnih institucija, kao i neke provladine medije. Tri kompanije za sajber bezbjednost – *FireEye*, *Trend Micro* i *ESET* – zaključile su da su napadi došli iz APT28. Američki obavještajni podaci ukazuju na to da je ta grupa povezana sa ruskom vojnom obavještajnom službom GRU i finansirana od strane Kremlja.

DFC INFO

Predstavnici DFC tima prisustvovali su 17. Bledskom strateškom forumu, koji se pod sloganom "Vladavina moći ili moć pravila" održao u istoimenom gradu. Učesnici Bledskog strateškog foruma su od 29. do 30. avgusta pokušali dati odgovore na pitanja o budućnosti multilateralnog poretka i njegovoj ulozi u Evropskoj uniji. Globalne krize (klimatske, ekonomske, prehrambene, energetske) i pojava novih kriznih žarišta, ali prije svega, ruska agresija na Ukrajinu i promjene u međunarodnom poretku, pokazale su da međunarodni sistem koji se formirao oko UN nakon završetka Drugog svjetskog rata mora da se rekonfiguriše. Među govornicima su se našli i ukrajinski predsjednik Volodimir Zelenski i predsjednica Evropske komisije Ursula von der

Leyen, kao i brojni drugi lideri evropskih zemalja, visoki predstavnici Evropske unije i ministri spoljnih poslova evropskih zemalja. Na panelu "Komunikacija za koheziju: proaktivne strategije za borbu protiv dezinformacija" se promovisala publikacija *Informacioni rat I borba za istinu*, u čijoj izradi je učestvovao DFC, a tretira pitanje taktika i efekata stranih dezinformacija na Zapadnom Balkanu. Bledski strateški forum (BSF) je projekat Vlade Republike Slovenije. Zajednički ga organizuju Ministarstvo spoljnih poslova Republike Slovenije i Centar za evropsku budućnost. Riječ je o jednoj od najvećih godišnjih međunarodnih konferencija u Evropi koja se na Bledu održava od 2006. godine.

Disinfo Brif pruža mjesečni pregled ključnih dezinformacija, narativa i propagande koje je DFC tim razotkrio i istražio kako bi podigao svijest o problemu i njegovom obimu.

Disinfo Brif je dio DFC projekta finansiranog dijelom od strane američkog Stejt departmenta. Iznesena mišljenja, nalazi, zaključci i preporuke ne odražavaju nužno stav Vlade SAD.